

NYHETER

IgNobelpriset.

Forskarna har svaret på när barn slutar lukta gott

IgNobelprisen delades i år för första gången ut i Europa. Prisen belönar bland annat forskare som trampat på giftormar, definierat kyssar och graderat doften av bebisar.

● IgNobel belönar forskning som först får dig att skratta, sedan att tänka. Namnet syftar både på Nobelpriset och på engelskans *ignoble*, som betyder "inte så ädel".

Torsdags hölls ceremonin för första gången i prisets 36-åriga historia vid universitetet i Zürich i Schweiz i stället för i USA. Flyttbeslutet togs förra året, då flera av vinnarna avstod från att komma på

grund av det förändrade politiska läget under regeringen Trump.

Forskaren Ilona Croy vid Friedrich-Schiller-Universität i Jena i Tyskland och hennes medarbetare får priset i kategorin luktsinne, för en studie om att föräldrar uppskattar doften av sina barn mer när de är spädbarn än när de är tonåringar.

I studien bedömer 255 polska föräldrar lukten av sina barn.

– Vi såg att föräldrar tycker att deras bebisar luktar underbart. Bebisarnas lukt bedömdes som mycket, mycket god. Sedan såg vi en nedgång. Ju äldre barnen blir desto mindre behaglig är lukten, tills den når en nivå där den fortfarande är okej. Det är en bra lukt, den är okej. Men den är inte längre bättre än partners lukt, säger Ilona Croy.



Ilona Croy leder institutionen för klinisk psykologi vid Friedrich-Schiller-Universität i Jena i Tyskland och är en av pristagarna i kategorin luktsinne.

Foto: Anne Günter

Varför gjorde ni studien?

– Det är svårt att komma ihåg. Det var ungefär tio år sedan vi bestämde oss för att göra den.

När Ilona Croys egna barn var små bodde hon i Sverige. Hon har forskat både vid Sahlgrenska akademien i Göteborg och vid Linköpings universitet.

– Jag trivdes jättebra i Sverige. Vi fick många goda vänner på föräldrakooperativforskolan när vi städade toaletterna tillsammans, säger hon.

Ilona Croy har fortsatt att forska om kroppslukt.

– Nu har jag en frys full med samlingar av kroppsluktsprover.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se

Kemi.

Energirik kackerlacksmjölk

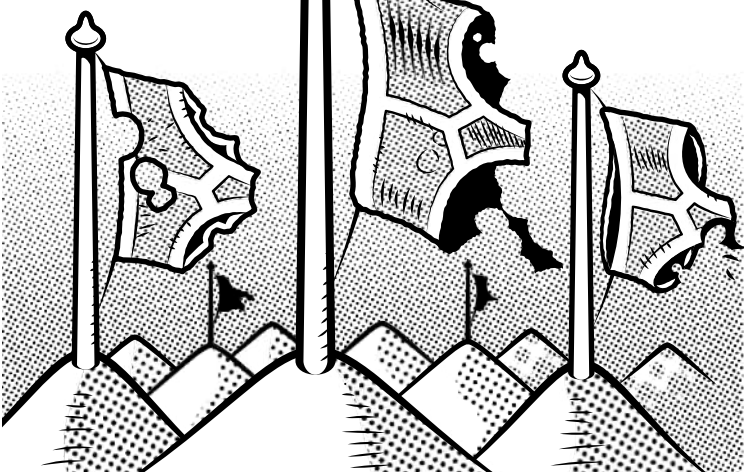
● Jättekackerlackan *Diploptera punctata* är en av mycket få insekter och den enda kända kackerlackan där embryon utvecklas och får näring inne i moderns kropp. Mellan nio och tolv embryon växer till med hjälp av ett mjölksekret som kackerlacksmamman utsöndrar. Årets pristagare i kemi har utvunnit mjölkproteinet från embryons tarmar och visat att det innehåller tre gånger så mycket energi som komjölk.



Markvetenskap.

Nedgrävda kalsonger

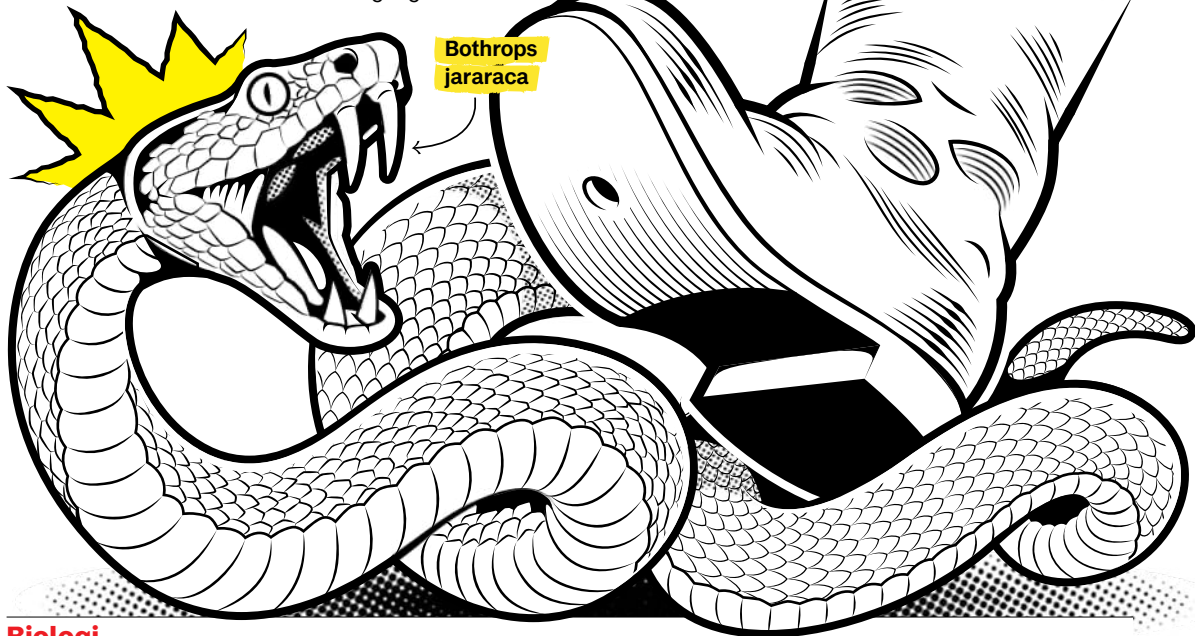
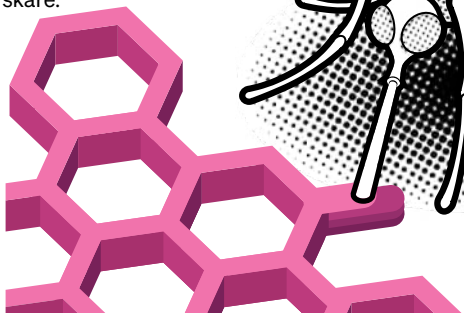
● Priset i markvetenskap belönar ett projekt där forskare i Schweiz skickade ut 1 000 par identiska bomullskalsonger och lät dem grävas ner i jorden i trädgårdar, åkrar, ängar, skogar och städer i mer än 25 länder, på nästan alla kontinenter. Efter två månader grävdes plaggen upp igen, fotograferades och torkades, och skickades in till forskarna för analys. Ju mindre som fanns kvar av kalsongerna desto mer insekter, maskar och bakterier innehöll jorden, och desto friskare var marken.



Teknik.

Myggsnablar som skrivarmunstycken

● Sugsnablar från honmyggor kan användas som munstycken i 3D-skrivare, enligt en grupp forskare. Snabelns unika geometri, struktur och mekanik gör det möjligt att skriva ut linjer så tunna som 0,02 millimeter, mycket smalare än vad dagens bästa munstycken klarar. Dessutom är snablarna biologiskt nedbrytbara, och därmed miljövänliga, och även billiga, eftersom mygg finns nästan överallt och är lätta att föda upp. Forskarna kallar tekniken för nekroprinting. Förslaget belönas med priset i teknik.



Biologi.

Att trampa på giftormar

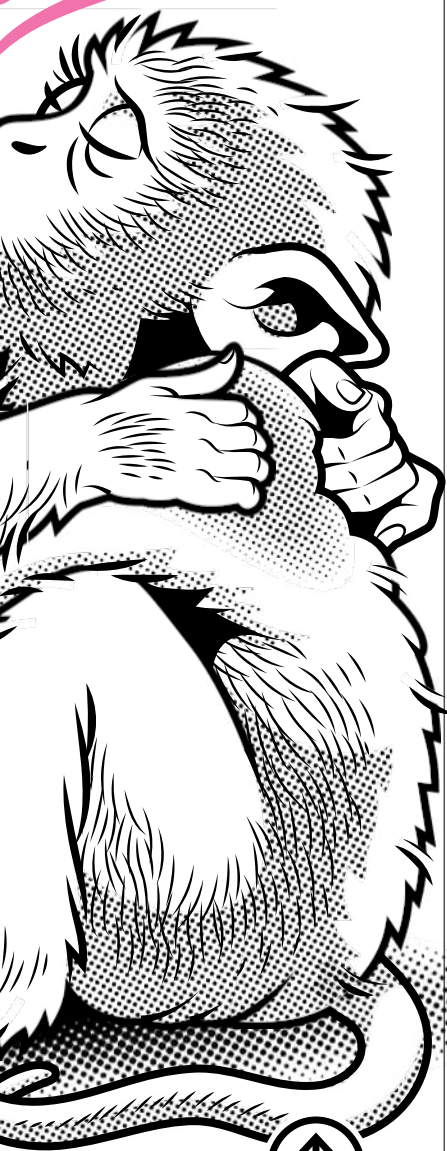
● I Brasilien inträffar ungefär 20 000 fall av ormbettsförgiftning varje år, de flesta av dem från den mycket giftiga huggormen jararaca. En grupp forskare har, iförda skyddstövlar, återkommande försiktigt trampat bredvid och på olika gamla och olika stora jararacahanars och honors huvud, kropp respektive svans, vid olika temperaturer och olika tider på dygnet, för att dra slutsatser om vad som kan och inte kan få en orm att bita en människa. Nu får forskarna priset i biologi.

Fysik.

En stänkfri pissoar

● En miljon liter urin kan stänka ut på golvet från pissoarer varje dag, bara i USA, med konsekvenser för hygien och behov av städare och städutrustning och förbrukning av rent vatten. Samtidigt har pissoarer sett i stort sett likadana ut i mer än 100 år. Forskare har nu med hjälp av teoretiska beräkningar och praktiska försök konstruerat en stänkfri pissoar, som dessutom passar användare av alla längder, även barn och rullstolsburna. Modellen kallas Nautilus. Forskarna får årets fysikpris.





Biomekanik.

Vad är en kyss?

● Priset i biomekanik går till en grupp forskare som tagit fram en exakt definition av vad det innebär att kyssas: ett icke-konkurrerande samspel mellan individer av samma art som involverar riktad mun-mot-mun-kontakt med viss rörelse av läpparna och/eller mundelarna utan överföring av föda. Beteendet har observerats hos myror, fåglar, isbjörnar, primater och människor, men är enligt forskargruppen en evolutionär gåta, då det är oklart om kyssar medför några hälsofördelar.

Medicin.

Snyt dig rätt

● Årets pris i medicin går postumt till Tokuji Unno, som 1977 publicerade studien "Hur man snyter sig – en aerodynamisk studie av att snyta näsan". Syftet var att få fram korrekta data, analysera manövern och ta fram instruktioner för dem som inte vet hur man gör. Resultaten visar att ju snabbare man stöter ut luften ur näsan, desto effektivare kan snytningen trycka ut sekret från näshålan. Unno rekommenderar en kraftig och lång snytning för att förebygga sjukdomar i de övre och nedre luftvägarna.



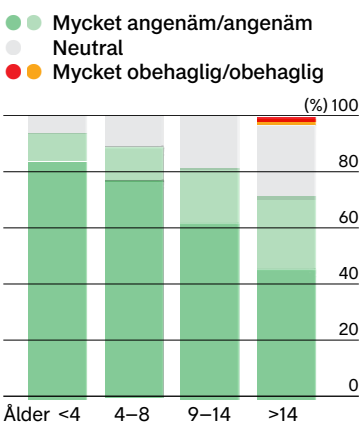
Grafik: Stefan Rothmaier



Luktsinne.

Bebisdoft och tonåringsluk

● Nyblivna föräldrar kan tala lyriskt om sitt spädbarns underbara doft. Tonårsföräldrar gör det sällan. Pristagarna i kategorin luktsinne har kartlagt hur polska föräldrar uppskattar sina barns lukt, och funnit att det avtar med åldern. Kroppslukten hos barn under 4 år gillades av 93,7 procent av föräldrarna. Bara 75,2 procent tyckte om lukten av barn över 14 år. Varken barnets eller föräldrarnas kön påverkade resultatet, men flickornas nedgång börjar något tidigare, på grund av tidigare pubertet.



Fred.

Min fiendes fiende är min vän

● Vänlighet, trofasthet och pålitlighet är egenskaper människor värderar högt hos sina vänner, visar forskning. Men vill vi verkligen att vännen är trevlig mot vem som helst, eller mest mot oss själva? Årets fredspris går till en grupp forskare som har visat att vi ibland föredrar att ha vänner som är likgiltiga mot, eller ännu hellre otrevliga och elaka mot, våra fiender. Fienden kan vara en konkurrent, en rival eller en person som är elak mot oss och gärna skulle se oss misslyckas.

Ekonomi.

Den omoraliska överklassen

● Personer med hög socioekonomisk status, det vill säga stor förmögenhet, hög utbildning och jobb med högt anseende, är mer benägna att ägna sig åt oetiska beteenden, som att tränga sig före i trafiken, inte släppa fram gångtrafikanter på övergångsställen, ljuga i förhandlingar, fuska för att öka sina chanser att vinna pengar och ta fler karameller ur en skål med godis avsett för barn än personer med lägre socioekonomisk status. Forskargruppen som visat det belönas med årets pris i ekonomi.



SOMMARRENSNING!

60-80%

rabatt på **mängder** av varor i våra butiker i Stockholm, Uppsala och på www.alewalds.se

Dessa erbjudanden finns även i vår butik i Uppsala på Gamla Torget 1 och på www.alewalds.se

STOCKHOLM
DAM Drottninggatan 78 och HERR Kungsgatan 68
Mån-Fre 10-19, Lör 10-17 och Sön 12-17

ALEWALDS
QUALITY OUTLET

Dessa erbjudanden gäller så långt lagret räcker. Vi reserverar oss för eventuella tryckfel och slutförsäljning.

WWW.ALEWALDS.SE

PREMIÄR FÖR HELT NYA
E-OUTBACK
STARKARE ÄN NÅGONSIN. HELT ELEKTRISK.

SUBARU

E-Outback fr. 569 900 kr

Gäller t.o.m. 30 september 2026



NISSAN



Leasa din nästa Nissan hos Bilia

bilia



Missa inte dina erbjudanden

Håll koll på
dn.se/erbjudanden.

DN.



FÖR PRENUMERANTER